

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากย้อนไปถึงที่มาที่ไปของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ที่มีการกระทบกระทั่งกันระหว่างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน มี “ความเชื่อบางอย่างปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งความเชื่อดังกล่าว สามารถแปรเปลี่ยนเป็นพลังทางสังคม เมื่อสถานการณ์และเงื่อนไขบางอย่างเอื้ออำนวย ดังนั้น สิ่งที่เป็นชนวนไปสู่ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคม จึงมีการนำเอาฐานความคิดความเชื่อที่มีอยู่แล้วในสังคมนั้น ๆ มาเป็นอุดมการณ์ร่วมของกลุ่ม” (วรากรณ์ เรื่องศรี, 2450, หน้า 60) เช่น ความเชื่อเรื่องพระศรีอริย์ ซึ่งตามตำนานกล่าวไว้ว่า พระศรีอริย์ หรือพระศรีอาริย์เมตไตรย เป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งที่จะมาตรัสรู้เมื่อศาสนายุคปัจจุบันดำเนินมาถึง 5,000 ปี ศาสนายุคพระศรีอริย์นั้นเปรียบได้กับสังคมอุดมคติที่เต็มไปด้วยความบริบูรณ์ทุกอย่าง ความเชื่อดังกล่าวเป็นที่แพร่หลายในสังคม โดยเฉพาะชาวพุทธที่นับถือนิกายเถรวาท ดังนั้นพุทธศาสนิกชนจึงมีความปรารถนาที่จะไปเกิดในยุคพระศรีอริย์ หรือรอคอยการมาของยุคพระศรีอริย์ บ่อยครั้งที่ความเชื่อนี้ถูกแสดงออกมาทางสังคมในระดับที่ต่างกันออกไป จากกระบวนการทางความคิดก็แปรเปลี่ยนไปเป็นพฤติกรรมตามความเชื่อนั้น จนกลายสภาพเป็นขบวนการทางสังคมและการเมือง

ความเชื่อเรื่องพระศรีอริย์เป็นสิ่งที่จรรโลงความหวังของคนส่วนใหญ่ที่รอคอยชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ความเชื่อดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นความเชื่อที่เก่าแก่แพร่หลาย แต่ยังพบอยู่ในสังคมดั้งเดิมเกือบทุกสังคมโลก โดยแสดงให้เห็นในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป และยังมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ เช่น ปรัชญาประวัติศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบเบิลก็เป็นพัฒนาการมาจากความเชื่อดั้งเดิมของยิว หรือปรัชญาประวัติศาสตร์ของศาสนาอิสลาม ซึ่งได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากความเชื่อดั้งเดิมของยิวและคริสเตียนนั้น อันที่จริงก็วางอยู่บนรากฐานของระบบความเชื่อพระศรีอริย์นี้ ร่องรอยอิทธิพลความเชื่อดังกล่าวที่มีอยู่ในปรัชญาประวัติศาสตร์ของยิว คริสเตียน และอิสลาม ปรากฏอย่างชัดเจนในเรื่องราวของมนุษยชาติที่ได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ไบเบิล เริ่มตั้งแต่การกำเนิดจักรวาล โลก อาดัมและอีวา สวนสวรรค์ที่ชื่อเดน “ปฐมบาป” ที่อาดัมและอีวาร่วมกันก่อ “สวรรค์ล่ม” หรือการลงโทษของพระเจ้า คำสัญญาของพระเจ้าเกี่ยวกับพระผู้ไถ่บาป การปรากฏตัวของศาสดาพยากรณ์ คำพยากรณ์และคำสอนของศาสดาพยากรณ์ การมาของพระผู้ไถ่บาป วันสิ้นโลก การตัดสินครั้งสุดท้าย และการกลับสู่วันรณครภ ซึ่ง

ได้แก่ สวรรค์สำหรับผู้เชื่อในพระเจ้า และนรกสำหรับผู้ปฏิเสธ (ฉลอง สุนทรวาณิช, 2527, หน้า 22-23)

ในสังคมวันออกนั้นไม่ปรากฏชัดเจนว่าความเชื่อพระศรีอารีย์มีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ แต่ความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ ผ่านการยอมรับให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในคำสอนของพุทธศาสนา ความเชื่อของพระศรีอารีย์ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทางศาสนาหลายเล่ม กล่าวถึงพุทธทำนายเกี่ยวกับอายุและยุคความเสื่อมของศาสนาการเกิดกลียุค การมาของพระศรีอารียะเมตไตรยและสังคมใหม่ หรือโลกของพระศรีอารีย์ตามตำนานทางศาสนาพุทธกล่าวไว้ว่า พระศรีอารียะเมตไตรยเป็นพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอนาคต ซึ่งเป็นยุคที่มีแต่ความสงบสุข ศาสนามีความรู้เรื่องมากกว่าสมัยของพระพุทธเจ้าในองค์ปัจจุบัน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า จะมีพระอรียบุคคลมากกว่าสมัยของพระพุทธองค์ ประชาชนจะมีความสุขอย่างยิ่ง คือ ไม่มีเรื่องร้อนใจ ทุกคนพอใจในความเป็นอยู่ ไม่มีการเบียดเบียน ไม่มีคนพาล ปราศจากสิ่งใดได้สิ่งนั้น เป็นสังคมอุดมคติที่มีแต่ความบริบูรณ์ ในสังคมไทยและสังคมพุทธนิกายเถรวาทอื่น ๆ วรรณกรรมพุทธศาสนาที่กล่าวถึงความเชื่อเรื่องพระศรีอารีย์ที่แพร่หลายที่สุด คือ พระมาลัย คำสอนของพระมาลัยได้มีการแต่งและปรับปรุงมาหลายยุคหลายสมัย และมีสำนวนภาษาแตกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่น

เนื่องจากความเชื่อเรื่องพระศรีอารีย์มีความหลากหลาย แตกต่างกันไปตามภูมิภาค และประวัติศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นการยากที่จะกำหนดความหมายของความเชื่อพระศรีอารีย์อย่างเจาะจงลงไป นอกจากกำหนดความหมายกว้าง ๆ ว่า ความเชื่อพระศรีอารีย์เป็นความหวังของมนุษย์ที่จะได้เห็นสภาพสังคมที่ดีกว่า ความเชื่อนี้เกาะเกี่ยวอยู่กับระบบวัฒนธรรมของสังคม เป็นความเชื่อเก่าแก่ที่มีมานานในประวัติศาสตร์ และมีจุดเริ่มต้นเป็นลักษณะสากล กล่าวคือ มนุษย์จะสร้างความฝันร่วมกันเกี่ยวกับความทรงจำถึงยุคพระศรีอารีย์ (Golden Age) ซึ่งเกิดขึ้นในตอนเริ่มแรกของมนุษย์ โดยหวังว่ายุคนี้จะกลับคืนมาอีกครั้ง เพื่อทำลายล้างความเลวร้ายทั้งมวลที่สะสมบนโลกเป็นเวลานาน เกิดโลกาวินาศ หรือมิกสตัลยี (Eschatologism) ในภาวะเช่นนี้มนุษย์รอคอยการมาของผู้นำ ซึ่งหมายถึง ผู้ไถ่บาป ผู้มีบุญ หรือ ผู้วิเศษ ฯลฯ เพื่อนำมนุษย์ไปสู่ยุคพระศรีอารีย์ (Millenarianism หรือ Chiliasm) (Fuchs, 1965, pp 1-16 อ้างถึงใน พรเพ็ญ อันตระกูล และอัจฉรา กุมพพิสมัย, 2527, หน้า 2)

อิทธิพลความเชื่อเรื่องพระศรีอารีย์ที่ผ่านคำสอนของศาสนา เป็นสิ่งที่น่าสนใจในความหวังในชีวิตที่ดีกว่ามาให้กับคนในสังคม โดยแปรเปลี่ยนความเลวร้ายที่ถูกกดทับเอารัดเอาเปรียบจากการยอมรับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ขณะนั้น ให้กลายเป็นพลังในการต่อสู้และท้าทายอำนาจของผู้ปกครอง อย่างไรก็ดี อิทธิพลความเชื่อพระศรีอารีย์ ไม่ได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่

ถูกกดขี่เสมอไป แต่ความเชื่อดังกล่าวปรากฏให้เห็นชัดเจนในการเกิด “ขบวนการผู้มีบุญในภาคอีสาน” ขบวนการผู้มีบุญนำเอาความเชื่อเรื่อง “ผู้มีบุญ” ซึ่งเป็นความเชื่อหนึ่งของคนอีสานที่นับถือศาสนาพุทธและยอมรับเรื่องบุญกรรม มาตีความให้สอดคล้องกับความเชื่อพระศรีอริยว่า ผู้ที่จะมาสร้างสังคมใหม่นั้น ต้องเป็นผู้ปกครองคนใหม่ที่มีบุญบารมีมากกว่าผู้ปกครองคนเก่า การเกิดขบวนการผู้มีบุญทุกครั้ง จึงนำเอาความเชื่อดังกล่าวมาเป็นตัวเชื่อมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้คนเข้าร่วมขบวนการเพื่อต่อสู้ หรือต่อต้านความไม่ชอบธรรมในสังคม

นับตั้งแต่ พ.ศ.2242 รัชสมัยพระเพทราชา คนลาวซื้อบุญกว้างได้อ้างตัวเป็นผู้มีบุญ กระทั่งสามารถยึดเมืองนครราชสีมา พร้อมกับรวบรวมผู้คนยกมาตีกรุงศรีอยุธยา เป้าหมายของบุญกว้างนั้นเป็นความปรารถนาของคนลาวที่จะหลุดพ้นจากอำนาจรัฐสยาม แม้ว่าฝ่ายบุญกว้างจะมีไพร่พลและอาวุธ แต่ก็ไม่สามารถเอาชนะได้ ในที่สุดถูกจับและสังหารชีวิต เหตุการณ์ของบุญกว้างถือได้ว่าเป็นการก่อกบฏ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการผู้มีบุญในภาคอีสานครั้งแรกตามพระราชพงสาวดาร จวบจนถึง พ.ศ. 2502 เป็นระยะเวลา 260 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดขบวนการผู้มีบุญขึ้นในภาคอีสานเป็นระยะ ๆ ขบวนการดังกล่าวมักจะถูกรัฐปราบปราม และตั้งข้อหาว่าเป็นกบฏ ซึ่งมีถึง 9 ครั้งด้วยกัน แต่ขบวนการผู้มีบุญที่ได้รับการกล่าวขานมากที่สุดคือ ขบวนการผู้มีบุญ พ.ศ. 2444-2445 (สุวิทย์ ธีรสาสวัต, 2549, หน้า 83)

ขบวนการผู้มีบุญ พ.ศ. 2444-2445 เกิดจากปรากฏหลายแห่ง ซึ่งบรรยายถึงเหตุอาเพศต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นและบอกวิธีป้องกันตนให้พ้นจากภัยพิบัติ ไว้ว่า ในราวเดือน 6 ปีฉลู ร.ศ. 120 (พ.ศ. 2444) จะเกิดเภทภัยครั้งยิ่งใหญ่ หินแสด หรือหินลูกรัง ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในภาคอีสานจะกลายเป็นเงินเป็นทอง ฟักเขียวฟักทองจะกลายเป็นช้างเป็นม้า ควายทุยเผือกและหมูจะกลายเป็นยักษ์กินคนต่อจากนี้ท้าวธรรมิกราชผู้มีบุญจะมาปรากฏตัวเป็นใหญ่ในโลก ใครอยากพ้นเหตุร้ายจะต้องคัดลอกถวายเก็บไว้บอกคนอื่นรู้กันต่อ ๆ ไป ใครเป็นคนดีไม่ทำบาปอะไรให้เก็บหินแสดรวบรวมไว้เพื่อรอคอยเวลาที่ท้าวธรรมิกราชจะมาชุบให้เป็นเงินเป็นทอง ส่วนใครเคยทำผิดไว้ให้มารับโทษของตน ใครกลัวตายให้รับฆ่าควายทุยเผือกและหมูเสีย ก่อนที่จะกลายเป็นยักษ์ในเดือน 6 ใครเป็นสาวโสดให้รับแต่งงาน มิฉะนั้นจะถูกยักษ์จับกิน ฯลฯ (พรเพ็ญ อันตระกูล และอัจฉรา กุมทพิสมัย, 2527, หน้า 34)

ขณะที่คำทำนายดังกล่าวถูกแพร่ออกไป ได้เกิดการอ้างตัวเป็นผู้มีบุญขึ้นตามท้องที่ต่าง ๆ ทั่วภาคอีสาน มีผู้ตั้งตัวเป็นผู้มีบุญถึง 60 คน กระจายอยู่ 13 จังหวัด (สุวิทย์ ธีรสาสวัต, 2549, หน้า 83) การอ้างตัวเป็นผู้มีบุญมีทั้งการรวมตัวอย่างสงบหวังเพียงเรียกเสียงศรัทธา หรือความนับถือจากผู้คน และอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการรวมตัวกันเพื่อต่อต้านรัฐ โดยตรงจนถูกเรียกว่ากบฏ ด้วยเหตุนี้เรื่องราวของขบวนการผู้มีบุญในภูมิภาคนี้จึงได้รับความสนใจและศึกษากันมาก แต่ผู้ศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับขบวนการผู้มีบุญที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีอยู่ก้นแม่น้ำ

กลุ่ม จากนั้นทักทางประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่า นายมัน ผู้นี้ตั้งตัวเป็นผู้มีบุญโดยใช้นามว่า เจ้าปราสาททอง หรือพญาธรรมิกราช ทำการช่งสมกำลังคนเพื่อบุกยึดเมืองอุบล ฯ หากกระทำการสำเร็จจะรวมดินแดนทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของแม่น้ำโขง โดยแบ่งเขตการปกครองไว้อย่างชัดเจน แต่แผนการดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากถูกรัฐปราบปรามเสียก่อน

เรื่องขบวนการผู้มีบุญพ.ศ.2444-2445 มีผู้ศึกษาไว้หลากหลายมิติ เช่น อุดมการณ์ สาเหตุ ผลของการปราบปราม เป็นต้น แต่ยังมีเนื้อหาบางส่วนที่ยังไม่กระจ่างชัด เช่น การกล่าวถึง อุดมการณ์ของขบวนการผู้มีบุญว่า อุดมการณ์หลักเป็นเรื่องของความเชื่อพระศรีอารียะเพียงอย่างเดียว โดยละเลยความเชื่อพื้นบ้าน และวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งงานที่ได้ทำการศึกษา

ส่วนใหญ่ มักจะเน้นการปราบปรามของฝ่ายรัฐกับกลุ่มองค์มัน ที่บ้านสะพือ ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านหนึ่งในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานีและผลลัพธ์ที่ตามมามากกว่าความสำคัญของการเกิดขบวนการผู้มีบุญ จนละเลยเนื้อหาสาระการกระทำของคนกลุ่มนี้ว่าเหตุใดจึงลุกขึ้นมากระทำการบางอย่างเพื่อโต้ตอบรัฐ เพราะการรับรู้ประวัติศาสตร์ไม่ใช่เพียงการรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และจบสิ้นไปแล้วในอดีตเท่านั้น หากแต่การรับรู้ประวัติศาสตร์นั้นมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง กับความเข้าใจโลก เข้าใจชีวิต ของผู้คนในแต่ละยุคแต่ละสมัย และเป็นพลังทางภูมิปัญญาที่ผลักดันให้คนบางกลุ่มได้ “กระทำการ” อย่างหาญกล้าเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม” (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2541, หน้า 7) อีกทั้งยุทธศาสตร์ของขบวนการผู้มีบุญเลือกที่จะใช้พื้นที่เมืองอุบล ฯ เป็นฐานที่ตั้งหลัก การที่ขบวนการผู้มีบุญได้ก่อตัวขึ้น และรวบรวมกำลังคนในบริเวณดังกล่าว ทำให้เราเล็งเห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ที่ขบวนการผู้มีบุญเลือกใช้เป็นฐานที่ตั้ง ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์อย่างเดียว แต่รวมไปถึงพื้นที่เชิงอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อเพราะเมืองอุบล ฯ เป็นเมืองที่ได้รับบทบาทสำคัญตั้งแต่ยังเป็นหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก จนกระทั่งมีการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ เสด็จมาเป็นข้าหลวงใหญ่ ซึ่งขณะนั้นได้มีการแบ่งหัวเมืองลาวออกเป็น 3 หัวเมืองใหญ่ ๆ โดยเมืองอุบล ฯ เป็นที่บัญชาการของมณฑลลาวทวนนอกจากนี้ เมืองอุบล ฯ ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เช่น การแลกเปลี่ยนเงินส่วยออกเป็นสองประเภท คือ เงินส่วยที่ค้างมาก่อน และเงินที่จัดเก็บใหม่ การจัดราชการแบ่งเขตแขวงอย่างชัดเจน การถือน้ำพิพัฒน์สัตยา เป็นต้น

จากเหตุการณ์การเกิดขบวนการผู้มีบุญในบริเวณภาคอีสาน ความเชื่อเรื่องพระศรีอารียะมีอิทธิพลต่อการเกิดผู้มีบุญ และการเกิดขบวนการผู้มีบุญแทบทุกครั้ง เพราะถือได้ว่าเป็นอุดมการณ์ที่ใช้ชักจูงผู้คนให้เข้าร่วม แต่การเกิดขบวนการผู้มีบุญ พ.ศ.2444-2445 ได้ปรากฏหนังสือคำทำนายลายแทงขึ้นมาด้วย “จากเหตุการณ์ทำให้เข้าใจไปว่า ชาวบ้านพากันเชื่อในเวทย์มนต์คาถา-การรักษา

โรค การเปลี่ยนจากหินเป็นทอง ฯลฯ ในทำนองนี้ มากกว่าการมาของผู้ที่จะทำให้หลุดพ้นสู่สังคมใหม่หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ชาวบ้านอาจจะไม่ได้เชื่อในการมาของพระศรีอารียะ เพียงแต่เชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ของผู้มีบุญที่ช่วยความเจ็บไข้ได้ป่วย ความทุกข์ลำเค็ญในชีวิตที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หายไปได้นั่นก็ได้” (ไชยันต์ รัชชกูล, 2527, หน้า 335) สิ่งนี้ทำให้เห็นว่าอิทธิพลความเชื่อที่เป็นชนวนของการเกิดขบวนการผู้มีบุญ พ.ศ.2444-2445 ไม่ใช่แค่ความเชื่อในเรื่องพระศรีอารียะเท่านั้น แต่อาจจะมี ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เวทย์มนต์คาถา หรือความเชื่ออื่น ๆ ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของชาวอีสานเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของขบวนการผู้มีบุญ โดยเฉพาะการเกิดขบวนการผู้มีบุญ พ.ศ.2444-2445 ที่มีองค์นี้เป็นหัวหน้ากลุ่ม เพื่อหาคำอธิบายว่า แท้จริงแล้วการเกิดขบวนการผู้มีบุญ พ.ศ.2444-2445 ในครั้งนั้น นอกจากอิทธิพลของความเชื่อเรื่องพระศรีอารียะที่ถูกยึดเป็นอุดมการณ์หลักของขบวนการผู้มีบุญแล้ว ยังมีสาเหตุใดที่แอบแฝงหรือเกี่ยวข้อง ทำให้ผู้คนเกิดการรวมตัวเป็นขบวนการผู้มีบุญขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเชื่อที่ปรากฏในขบวนการผู้มีบุญ พ.ศ.2444-2445 กรณีศึกษากลุ่มองค์มั่น” โดยหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงที่เป็นอิทธิพลของการเกิดขบวนการผู้มีบุญ เพื่อจะได้ช่วยให้เข้าใจและมองเห็นภาพเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้ว ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงที่มาของกลุ่มองค์มั่น แผนการ แนวร่วมและผลของการต่อต้านอำนาจรัฐ
2. เพื่อศึกษาความเชื่อพระศรีอารียะ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตแบบอีสาน
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความเชื่อที่ปรากฏในขบวนการผู้มีบุญกลุ่มองค์มั่น

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาขบวนการผู้มีบุญนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มองค์มั่น ในเขตพื้นที่เมืองอุบลฯ ช่วงในปี พ.ศ.2444-2445 เนื่องจากเหตุการณ์ได้ปรากฏขึ้นชัดเจน ได้รับความสนใจจากราชการและสามารถปราบปรามขบวนการผู้มีบุญครั้งนี้ได้สำเร็จ ลำดับเรื่องที่จะศึกษามีดังนี้

1. ศึกษาอุดมการณ์พระศรีอารียะในฐานะที่เป็นอุดมการณ์หลักของขบวนการผู้มีบุญ
2. ศึกษาความเชื่อทางไสยศาสตร์ และความเชื่ออื่น ๆ ในวิถีชีวิตแบบอีสานของชาวจังหวัดอุบลราชธานี

3. ศึกษาองค์มั่นเพื่ออธิบายความเป็นมาของตัวผู้นำ การเคลื่อนไหวของกลุ่ม แนวร่วม วิธีการ และผลของการต่อต้านอำนาจรัฐ

4. ศึกษาภูมิหลังและสภาพเมืองอุบล ฯ โดยทั่วไป และความสำคัญของการเป็นหัวเมืองเอก เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์รวมถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งการศึกษาเรื่องราวดังกล่าวจะทำให้เราเข้าใจและรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

5. วิเคราะห์ความเชื่อมโยงของความเชื่อพระศรีอารีย์ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ และความเชื่ออื่น ๆ ในวิถีชีวิตชาวอีสานที่มีต่อขบวนการผู้มิบุญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยเรื่องนี้ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่อง ขบวนการผู้มิบุญ พ.ศ.2444 – 2445 กลุ่มองค์กรนั้น

1. เพื่อขยายความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความเชื่อพระศรีอารีย์ กับการเกิดขบวนการผู้มิบุญ
2. เพื่อขยายความรู้ถึงความสัมพันธ์ของความเชื่อทางไสยศาสตร์และความเชื่ออื่น ๆ ในวิถีชีวิตคนอีสานกับการเกิดขบวนการผู้มิบุญ
3. ขยายความรู้ในเรื่องของขบวนการผู้มิบุญ พ.ศ.2444 -2445 โดยเฉพาะกลุ่มองค์กรนั้นอีกมิติหนึ่ง
4. ก่อให้เกิดความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นที่เกิดเหตุการณ์ ที่ปัจจุบันอาจจะเลือนหายและถูกละเลยจากคนในท้องถิ่น
5. เป็นแนวทางที่จะขยายการศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อไป

ข้อจำกัดของการศึกษา

ผู้วิจัยมีข้อจำกัดที่พึงพิจารณา กล่าวคือ เรื่องราวขบวนการผู้มิบุญเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนานกว่าร้อยปี ในด้านสาระและเนื้อหาบางส่วนอาจถูกเลือนหายไปตามกาลเวลา ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้ จึงต้องอาศัยฐานข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้มาช่วยในการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีคุณค่าทางวิชาการ